

Európai Mentális Egészség Hét: Fedezze fel, hogy az uniós támogatással megvalósuló ImpleMENTAL közös fellépés hogyan segíti elő és javítja a mentális egészséget Európában a legjobb gyakorlatok alkalmazásával

Egy nemrégiben készült felmérés szerint (recent Eurobarometer survey) tízből majdnem kilenc válaszadó (89%) ugyanolyan fontosnak tartja a mentális egészségfejlesztést, mint fizikai egészsége megőrzését és erőnléte fejlesztését. Ez megerősíti, hogy a mentális egészség az emberek egészségének szerves részét képezi, továbbá rávilágít a mentális egészségügyi problémák megelőzésének és korai diagnosztizálásának szükségességére, valamint a rászorulóknak az ellátására és a részükre nyújtott szolgáltatások fontosságára. A 2024. május 13-19. között megrendezésre került Európai Mentális Egészség Hét rendezvényei kapcsán a HaDEA munkatársa a JA ImpleMENTAL konzorciumát vezető görög Nemzeti Közegészségügyi Szervezettől (NPHO) Dr. Vasileia Konte asszonyt, vezető koordinátort kérdezte a **Joint Action ImpleMENTAL** együttes fellépésről.

Kérjük röviden mutassa be az ImpleMENTAL fellépést és jelentőségét a mentális egészség fejlesztése terén!

Az „Együttes fellépés a lelki egészség területén elérhető jó gyakorlatok megvalósítására” elnevezésű ImpleMENTAL közös fellépést az Európai Unió harmadik egészségügyi programja társfinanszírozza. A közös fellépés hálózatában 21 országból 39 szervezet vesz részt, és mintegy 180 fő elhivatott és

motivált munkatárs dolgozik együtt azért, hogy támogassa az átvételét és pilot tesztelését két előzetesen kiválasztott legjobb nemzeti gyakorlatnak:

- **A Mentális Egészségügy Reform Belgiumban** az intézménytelenítés elvén alapul, és elsődlegesen az intézményi ellátásról a közösségi alapú ellátásra való áttérést célozza, hogy javítsa a mentális problémákkal élők kezelését, hozzájáruljon az életminőség növeléséhez, valamint elkerülje a szükségtelen kórházi felvételeket. Jelenleg ezen a téren 11 országban zajlik pilot projekt.
- **Az öngyilkosság megelőzése Ausztriában („SUPRA”)** egy többszintű öngyilkosság-megelőzési stratégia, amely integrálja az egyetemes, a szelektív és a javallott megelőzési beavatkozásokat, amelyeket a helyi végrehajtási kontextusra, valamint a meglévő erőforrásokra és kezdeményezésekre alapozva épít fel. Közös fellépésünk keretében 14 ország valósít meg pilotot ennek a jó gyakorlatnak az átvételére.

A JA ImpleMENTAL emellett képzések szervezésével és kapacitásbővítési tapasztalatok átadásával is támogatja a tagállamokat mentális egészségügyi ellátórendszereik fejlesztésében az alábbi célokkal:

- A rendszer átalakításának kezelése és hatékonyságának növelése;
- A mentális egészségügy kliens központú és integrált megközelítésének előmozdítása;
- Az egyének és családjaik részvételének hangsúlyozása;
- Hálózatok és együttműködések/szövetségek kialakítása és fenntartása.

A projekt elősegíti a nemzeti mentális egészségügyi rendszerek reformját. A reformokat a tagállamok a nemzeti és regionális kormányzati szereplők erőteljes bevonásával tervezik és hajtják végre. Munkájukat a legfontosabb érdekelt felek széles körének bevonásával és együttműködésével fejtik ki úgy nemzeti, mint európai szinten.

A mentális egészség javítása csapatmunka, amihez elengedhetetlenül szükségesek az uniós országok és a kulcsfontosságú érdekelt felek közötti kialakuló szinergiák, amire a JA ImpleMENTAL nagyon jó példa. A JA ImpleMENTAL-nak két tanácsadó testülete van: az **Érdekelt Felek Fóruma**, amelyben 10, a mentális egészséggel foglalkozó kulcsfontosságú európai, továbbá 2 nemzetközi szervezet: az Egészségügyi Világszervezet (WHO) Európai Irodája és a Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD) vesz részt, valamint a **Tagállami Szakpolitikai Bizottsági Fórum**, amelyet a fellépésben részt vevő 21 uniós tagország minisztériumi képviselői alkotnak.

Az ImpleMENTAL már befejező végrehajtási szakaszában van, és a legjobb gyakorlatok tényleges átvételének megvalósítására koncentrál. Ezt megelőzte a legjobb gyakorlatok adaptálása, helyi körülményekhez való igazítása, valamint a pilot projekteknek a hosszú távú fenntarthatósági követelmények szem előtt tartásával történő megtervezése és értékelése.

Hogyan járult hozzá a JA ImpleMENTAL a mentális egészségmegelőzési intézkedések és az öngyilkosság megelőzésére irányuló stratégiák szélesebb körű elfogadásához az európai országokban?

A JA ImpleMENTAL keretében a fentiekben ismertetett két kiválasztott legjobb gyakorlatra vonatkozóan összesen 25 pilot kerül megvalósításra:

- **11 ország veszi át a belga mentális egészségügyi reformot**, összességében 5 stratégiai területet érintően 163 tevékenység valósul meg, 43 új, vagy már meglévő szolgáltatást fejlesztenek tovább.

Az intézkedések kiterjednek a mentális betegséggel élők, vagy mentális egészségügyi kockázatnak kitett személyek ellátási útvonalainak meghatározására, és részükre egyéni ellátási/kezelési tervek kidolgozására.

- **14 ország a "SUPRA" öngyilkosság-megelőzési pilot akciós tervet valósítja meg**, ami az ország szükségletein alapuló, prioritást élvező intézkedések meghozatalát jelenti. Az érintett területek közé tartozik a kockázati csoportok támogatása és kezelése, az eszközök korlátozásának értékelése, a tudatosságot növelő és a megbélyegzés elleni küzdelemet segítő tevékenységek, az adatok minőségének javítása, az öngyilkosság-megelőzési programok integrálása más egészség-megőrzési/fejlesztési tevékenységekbe. Jelenleg Európa-szerte összesen 142 intézkedést hajtanak végre e bevált gyakorlat keretében. Az osztrák bevált gyakorlat felhasználásával 14 új vagy átdolgozott öngyilkosság-megelőzési terv kerül kidolgozásra Európa-szerte.

Tevékenységeink azt igazolták, hogy az érdekelt partnerek szívesen működnek együtt, cserélik ki tapasztalataikat egymással, és támogatják a hatékony érdekérvényesítést a mentális egészségügyi hálózatok létrehozásán keresztül.

Bár a mentális egészségügyi rendszerek átalakítása, a társadalmi befogadás és a felépülés-központú megközelítés általános alkalmazása felé történő elmozdulás hosszú folyamat, a pilot projektek megvalósítása példát nyújt és forrásokat mozgósíthat a mentális egészségügyi ellátás fejlesztésére, javítására.

A közös fellépés megvalósítása során, a mentális egészségügyi szolgáltatások átalakításának folyamatában szembe kellett e nézniük komoly kihívásokkal? Például az intézményesített mentális egészségügyi ellátásról a közösségi alapú helyi hálózatokban történő átállás során? Ha igen, röviden kifejtene ezt?

Különböző kihívások merültek fel a fellépés egyes szakaszaiban. Az átvétel és a pilot végrehajtási folyamata során például a legnagyobb kihívást **a változással szembeni ellenállás és az érdekelt felek bevonása** jelentette, de meg kell említeni **a megbízható adatok és a mentálhigiénés személyzet rendelkezésre állásának hiányát is**.

Az erőfeszítések eredményeként azonban a projektnek sikerült javítania az érdekelt felekkel történő együttműködést. **A rendelkezésre bocsátott irányítási eszközök és módszerek más régiókra és helyszínekre is adaptálhatók**, így használatuk kiterjeszhető. A legfontosabb tanulságokat megosztottuk a tagországokban működő különböző szakmai hálózatokban, ami lehetővé tette azok beépítését a nemzeti stratégiákba is.

A végrehajtási szakasz fontos tanulsága, hogy **az intézkedések helyi igényekhez való igazítása, valamint a szakmaközi és ágazatközi együttműködés elengedhetetlen a sikeres megvalósításhoz**. Olyan reális cselekvési tervet kell kidolgozni, amely célzott, megvalósítható és gyakorlatias tevékenységeken alapul. Az idő és a következetesség szintén fontos szempontok, amelyeket figyelembe kell venni a végrehajtás során.

Mennyire fontos az uniós finanszírozás az ImpleMENTAL számára? Milyen jövőbeli eredmények várhatók ettől az együttes fellépéstől?

Mind az uniós finanszírozás, mind a mentális egészségnek az EU Bizottság napirendjén való kiemelt szerepeltetése, különösen a világvárványt követően, fontos szerepet játszott a mentális egészségügyének támogatásában és a mentális egészségügyi ellátórendszereket érintő változások előmozdításában a JA ImpleMENTAL-ban résztvevő országokban.

Az uniós támogatás lehetővé tette, hogy a JA ImpleMENTAL sikeres és eredményes legyen, illetve kiemelném a szakmai rendezvények és képzések szervezését a WHO Európai Irodájával történő együttműködés keretében. A nemzetközi szakértők bevonásának köszönhetően 16 ország képviselőinek tartottunk a mentális egészségüghöz kapcsolódó szolgáltatások minőségi javítását, valamint a pszichoszociális, értelmi és kognitív fogyatékossgal élő emberek emberi jogainak előmozdítását célzó képzéseket.

Az ImpleMENTAL világos fenntarthatósági ütemtervvel rendelkezik. Számos tevékenységét már beépítették a közreműködő tagállamok nemzeti cselekvési terveibe. Jó példa erre az öngyilkosság megelőzésének területe, ahol az országok vagy új cselekvési tervet dolgoztak ki, vagy a korábbi felülvizsgált változatát készítették el. Sok ország átalakította meglévő információs rendszereit, fokozta a felhasználók részvételét a szolgáltatások nyújtásában, és bevonta a helyi közösségi erőforrásokat. Számos szakember részesült képzésben a közösségi mentális egészségügyi ellátást és az öngyilkosság megelőzését érintő átfogó tématerületeken.

Ezek a megvalósított változások, a megszerzett új tudás, az együttműködések képezik majd közös fellépésünk örökségét. A hálózat, a konzorcium, a közös jövőkép ennek az együttes fellépésnek a legnagyobb értéke. Rövid távú eredményeiket különböző tudományos és nem tudományos csatornákon keresztül fogjuk megosztani, amelyek segítik majd a jövőbeni politikai ajánlások kidolgozását, és felhasználhatók lesznek a mentális egészségre vonatkozó társadalmi tudatosság további növelésére.

Hosszú távon eredményeink jelentősen hozzájárulnak majd a mentális egészségügyének előtérbe helyezéséhez és az ehhez kötődő szolgáltatások kultúrájának megváltoztatásához, hogy megtörténjen az elmozdulás egy felépülés-központú, az emberi jogok betartásán alapuló módszertan/szemléletmód irányába. Az ImpleMENTAL így végső soron ösztönzi és megalapozza az utat az öngyilkosságok számának csökkenéséhez, továbbá elősegíti a mentális egészségügyi kihívásokkal küzdő emberek jobb ellátását és életminőségük javulását.

Büszkék lehetünk arra, amit az elmúlt 3 évben elértünk.

„Fontos, hogy ne feledjük, akkor lehetünk sikeresek, ha összefogunk. Közös erőfeszítéseket kell tennünk, hogy jobbá tegyük az emberek életét. És képesnek kell lennünk kimondani, hogy nem hiba, ha nem vagy jól - nem vagy egyedül, és segítséget kell kérned.”

Háttér

2003 óta az Európai Unió első, második és a harmadik egészségügyi program hajtja végre az EU egészségügyi politikáját. A 2021-27-es EU4Health program a legújabb és pénzügyileg eddig a legnagyobb, folyó áron 5,3 milliárd eurós költségvetéssel. Az EU4Health nemzeti hatóságoknak, egészségügyi szervezeteknek és egyéb szervezeteknek nyújt pénzügyi vagy közbeszerzési támogatást, amivel hozzájárul az egészségesebb Európa megteremtéséhez.